

STANISLAW SZCZUR

Az 1335. évi visegrádi királyi találkozó

Nagy Kázmér találkozója Károly Róberttel, Luxemburgi Jánossal és fiával, Károly morva őrgróffal, vagy ahogy a történetírásban említeni szokás, a visegrádi királytalálkozó a XIV. századi lengyel külpolitikát döntően meghatározó politikai esemény volt. A magyar Anjouk fővárosában lezajlott novemberi találkozó a lengyel diplomáciai aktivitás megkoronázása volt Nagy Kázmér uralkodásának első éveiben. Elég megemlíteni, hogy – csupán 1335-ben – a visegrádi eseményeket megelőzően tárgyalásokat folytattak Brandenburggal, Szandomirban és Trencsénben a csehekkel, valamint megtörtént a lengyel panasztétel a pápai bíróság előtt a Német Lovagrend ellen.¹ Ez utóbbi gyorsítólag hatott az egész találkozóra.

A historiográfiában jelentős figyelmet fordítottak a visegrádi királytalálkozóra. Több, mint száz évvel ezelőtt a Przegład Naukowy i Literacki hasábjain jelent meg Jan Leniek értekezése a kongresszusról.² A tanulmánynak már a címe is félrevezeti az olvasót. A szerző nem a kongresszus lefolyására koncentrált, csupán a XIV. század harmincas éveinek lengyel külpolitikájáról szóló összefoglalásra szorítkozott. Érthető a téma ilyen megközelítése, hiszen Leniek nem rendelkezett teljes forrásanyaggal, s amit felhasznált, azt a már akkor is idejétmúlt kiadványból, J. P. Ludevig „Reliquiae manuscriptorum” c. 1723-ban meglelt gyűjteményéből merítette.³ Jobb helyzetben volt a cseh levéltáros, Otakar Bauer, aki belefogott az 1335–1339-es évek cseh–lengyel szerződéseit tartalmazó dokumentumok diplomatikai elemzésébe. Ő viszont a trencsényi dokumentumra és Nagy Kázmér 1339. februári oklevelére fektette a hangsúlyt.⁴

A későbbi lengyel történészek nemcsak nem bővítették a királytalálkozó forrásainak körét, de még a cseh kutató megállapításait sem használták fel. Ebben a helyzetben egyedül a kongresszus következményeinek értékelésére szorítkozhattak, ezen belül is a lengyel–lovagrendi és a lengyel–cseh viszonyok összefüggésében vizsgálva az eredményeket. Különösen magasra értékelték Nagy Kázmér szerepét. Hangsúlyozták tántoríthatatlanságát Szilézia kérdésében, kiemelve tehetségét és fortélyosságát a Lovagrenddel folytatott tárgyalásokon. A lengyel diplomácia nagy sikerének könyvelték el, hogy Pomeránia ügyében nem lehetett ráerőszakolni hátrányos ítéletet.

Jan Dabrowski a következőképpen értékelte a találkozó eredményeit: „...a király által kiharcolt nyereségként említhetjük nem csupán Kujávia és Dobrzyn visszaszerzését, amelyeket fegyverrel visszaszerezni nem sikerült, de azt is, hogy Pomeránia milyen jogcímen került a Keresztesek birtokába. Az adományozó (alamizna) formula nemcsak a király pozícióit tette hangsúlyosá a Lovagrenddel szemben, hanem Nagy Kázmérnak bizonyos alapvető jogait az átadott földekre.” A továbbiakban a szerző a következő konklúzióra jutott: „...Lengyelországnak sikerült az ügyet nagyobb veszteség nélkül le-

zárni, miután Pomeránia és Szilézia kérdésében nem tudott előnyösebb megoldást kiharcolni.”⁵ Nagy Lajos uralkodásának szentelt monográfiájában ugyanez a szerző még magasabbra értékelte a találkozó eredményeit, elismer- te ugyanis, hogy a kongresszus következményeként széthullott a Luxemburgok és a Német Lovagrend közötti szövetség, ami Nagy Kázmér rendkívüli sikere volt.⁶

Oskar Halecki⁷, Zdzislaw Kaczmarczyk⁸, vagy Jerzy Wyrozumski⁹ értékelése – hogy csak azoknál a történészeknél maradjunk, akik több figyelmet szenteltek a kongresszusnak – egybehangzó Jan Dabrowski véleményével.

Némileg másként látta a magyarországi találkozó eredményeit Roman Grodecki. A kongresszus pozitív eredményeinek értékelése ellenére kifejezte kétségeit a Pomerániáról való lemondás formulájából eredő előnyök tekintetében. Helyesen vette ugyanis észre, hogy „ez a formula sokkal hasznosabbnak bizonyult a Német Lovagrend számára, mert a tulajdonlás örökös adománykénti, illetve alamizsnakénti jogcíme sérthetetlené tette a Lovagrend birtokjogát Pomerániára és visszavonhatatlanná az adományozó, azaz Lengyelország részéről, tehát a legmesszebbmenőbb garanciát nyújtotta a keresztesek számára”.¹⁰

2.

A királytalálkozó lefolyásának áttekintése és értékelésének kísérlete előtt tisztázni kell, milyen jellegű diplomáciai találkozóról is van szó. De facto ez ennyit jelent, hogy meg kell állapítani, kik voltak az egyes felek értelmezésében Csehország és Magyarország királyai: békebírók vagy arbiterek (döntőbírák). Ennek alapvető jelentősége van a kongresszus lefolyása és különösen eredményeinek értékelése szempontjából. A Visegrádon alkalmazott eljárás fényében nem férhet hozzá kétség, hogy nemzetközi arbitrázsról volt szó, annak minden következményével együtt.¹¹ A fontosabbak közé kell számítanunk a felek előzetes megegyezését az arbiteri döntés elfogadását illetően és az ítélet megfellebbezésének kizárását.¹² Lengyelország és a Lovagrend eleget tettek ezeknek a követelményeknek már a döntőbíráskodás felkérő dokumentum kiállítás pillanatában, amelyre 1334-ben került sor. Az eljárás további részét már az arbiterek vették kezükbe. Őrájuk tartozott a döntőbíráskodás helyének és idejének meghatározása, valamint a tárgyalás lefolytatása „secundum iuris”.

Hogy mikor jelölték ki a visegrádi találkozó időpontját, nem lehet teljes biztonsággal megállapítani. Jó alkalom lehetett erre az 1335 augusztusában Trencsénben lezajlott tárgyalás, vagy Károly Róbert találkozója Luxemburgi Jánossal 1335 augusztus–szeptember fordulóján, amely szövetségi szerződés megkötésével zárult.¹³ Itt hozzá kell tenni, hogy a létrejött szerződés jelentősen gyengítette Nagy Kázmér pozícióit a cseh uralkodóval szemben. A Német Lovagrend kétségtelenül érdekelt volt a vita mielőbbi eldöntésében, hiszen az arbiterek ítélete nagy befolyással lehetett a pápai bíróság tevékenységére, amely ez idő tájt kezdte kivizsgálni Nagy Kázmérnak a Lovagrend ellen 1335 nyarán a Kúriához benyújtott keresetét.¹⁴

Feltételezem, hogy a kongresszus időpontját az arbiterek szeptemberi találkozásán, Visegrádon jelölték ki. Ezt a feltételezésemet a Lovagrend reagálására alapozom, amely 1335 szeptember végén megkezdte a felkészülést a Lengyelországgal való bírósági eljárásra. 1335. szeptember 21-én Marienburgban (Malbork) transzszumálták a Lovagrend szempontjából fontos, a marienburgi levéltárban őrzött okleveleket. Ez két hónap leforgása alatt a második ilyen művelet volt. A júliusban transzszumált dokumentumokat Avignonba kellett küldeniük a Lovagrend földjeinek birtokjoga védelmében.¹⁵ Visegrádra csak két transzsumtumot készítettek, amelyek az ügy szempontjából fontos hat oklevél tartalmát foglalták össze. Az elsőt szerepelt egy 1231-es császári oklevél, Waldemar brandenburgi örgróf 1311-ből származó dokumentuma és V. János örgróf 1311-es oklevele.¹⁶ A második transzsumtum a Lovagrend érdekeit tekintve fontosabb volt. Ez Leszek kujáviai herceg 1304. és 1317. évi dokumentumait tartalmazta.¹⁷ A Lovagrend – helyesen – úgy vélte, hogy ha az arbiterek egyike támogatja őket, teljesen elegendő lesz e két transzsumtum az általuk elfoglalt földek birtokjogának bizonyítására.

Az arbiterek által hozott ítéletről következik, hogy a bírói eljárást november elején kezdték meg a kötelező procedúrának megfelelően a lovagrendi megbízottak felhatalmazásának vizsgálatával. Ez feltétlen szükséges volt, hiszen a nagymester nem jelent meg személyesen, hanem megbízottal képviseltette magát.¹⁸ Miután a felhatalmazás kielégítő voltát elismerték, megismerkedtek a két fél vallomásával és előterjesztett dokumentumaikkal, megvizsgálván „utriusque partis iura et instrumenta”. Nem tudni, mert az ítélet erről nem tesz említést, hogy a lengyel küldöttség milyen dokumentumokat állított elő. A nagymester megbízottjai bizonyára a szeptemberi transzsumtumokat nyújtották be, valamint a békeszerződésnek már Marienburgban összeállított kész tervezetét, amely a királyi béke dokumentumainak alapjául szolgált volna. Érdemes ezt közelebbről megvizsgálni, annál is inkább, mivel az egész szakirodalom – helytelenül – a Visegrádra küldött lovagrendi megbízottak instrukcióiként emlegeti ezt a dokumentumot.¹⁹ Ugyanakkor egy teljesen szabályos oklevélmintával van dolgunk (Vorurkunde), amely ismeretes volt az egész középkori diplomáciában.²⁰

A fentiekben leírt dokumentumnak csak egy XV. századi másolatát ismerjük,²¹ ami lehetetlenné teszi a külső forráskritikát. Az oklevélminta elemzéséből megállapítható, hogy szerkesztése során Nagy Kázmér 1334-es fegyverszüneti oklevelét használták fel, de bizonyos módosításokkal. A lovagrendi oklevelek mintájára elhagyták a tervezetben az invocációt. A szöveg az intitulációval kezdődik: „Nos Casimirus Dei Gracia rex Polonie nomine, de maturo consilio nobilium virorum, comitum, baronum, castellanorum, videlicet Spiczmiro domino Cracoviensi, Nicolao de Bogoria palatino Cracoviensi et cum aliis et cetera”. Továbbá hozzátették: „hoc precedent serenissimorum et cetera”. Több nevet nem is írtak a szerződést majdan garantáló lengyel félhez az oklevél leendő kiállítói közé, hiszen nem tudhatták, ki milyen hivatalban szerepel majd a király oldalán a dokumentum létrejötté pillanatában. Ez a kérdés nem bírt nagyobb jelentőséggel. Fontosabb volt a garanciákat vállaló fél követeléseinek rögzítése. Az intituláció, illetve az oklevél kibo-

csátóinak neve után szerkesztettek egy szűkszavú narrációt és egy terjedelmes rendelkezést. A narráció annak rögzítésére szorítkozott, hogy a békeszerződés alapja a visegrádi arbiterek ítélete, amelyet a felek elfogadnak és határozatainak magukat alávetik. Ezért a király „perpetuum pacem et veram concordiam” köt a Lovagrenddel. A béke alapját jelentené, hogy a király lemond bizonyos pontosan meghatározott földterületek birtokjogáról, amelyeket a Lovagrend foglalt el, illetve eltekint a háborús jóvátételtől. Ezen túl a király biztosítsa a szabad áthaladást a Királyság területén mindenkinek, aki a litvániai hadjáratba vonult. A lengyel félnek külön dokumentumban kell köteleznie magát arra is, hogy nem igyekszik bírói vagy egyéb úton kétségbe vonni a létrejött szerződés érvényét. Nyilvánvaló utalás volt ez a néhány hónappal korábban Avignonban beterjesztett, kivizsgálásra váró lengyel panasztételre.

A marienburgi béketerv tudatosan elhagy az oklevéltervezetben minden eschatocollum-formulát, a szigillációs formula egy részét, a keltezésnél pedig arra a rövid jelzésre szorítkozik, hogy „datum et cetera”. Mindezek ellenére meg kell állapítani, hogy az oklevéltervezetet a nemzetközi szerződések kiállításának követelményeihez hűen szerkesztették. Figyelemre méltó az államközi egyezményekre jellemző megfogalmazások használata, mint pl.: promittimus fideliter, promittimus bona fide, volumus et promittimus omnia et singula supradicta rata et grata et firma perpetuis temporibus habere et tenere.²²

A Lovagrend kancelláriája megelégedett a leendő békeszerződés fő dokumentumának megszerkesztésével, bár számítani lehetett még egy sor kiegészítő okmány kiállítására. Ezek végső formájának kialakítását a lengyel félre hagyták, de pontosan körülhatárolták, hogy milyen kérdéseket érintsenek. Oklevél formában való megjelenésükre részint 1337-ben került sor.²³

A Lovagrend által előterjesztettek teljes megerősítést nyertek az arbiterek ítéletében, amelyet november 26-án foglaltak írásba és nyújtottak át a feleknek a találkozó lezárásaként. Előzőleg azonban, az érvényes eljárás értelmében szóban hirdették ki. Nehéz volna megállapítani, mikor zajlott le pontosan az ítélet szóbeli kihirdetése. Mindenesetre még november 21. előtt kellett megtörténnie. Ezen a napon állították ki ugyanis Ulászló leczycai és dobrzyni herceg oklevelét. Az eredetiben fennmaradt hercegi dokumentumban semmi gyanút keltőt nem találunk.²⁴ Károly morva őrgróf kancelláriáján foglalták írásba, ingrosszátora ugyanaz a Piotr z Loun volt, aki a trencséni tárgyalásokon is részt vett.²⁵ Az oklevél név szerint nem említett címzettje Luxemburgi János volt, minthogy a dokumentumot a cseh királyi levéltárban őrizték.²⁶ A kiállító kinyilvánítja, hogy az arbiterek ítélete értelmében az eddig a Lovagrend birtokában álló Dobrzyn-vidék vissza kell szálljon Nagy Kázmérra. Emlékeztet rá ugyanakkor, hogy egykor ezen a területen uralkodott, mielőtt a Lovagrend és Luxemburgi János elfoglalták a Lokietek Ulászlóval folytatott háborút követően. Ezúttal azonban Nagy Kázmér a Dobrzyn-vidék visszaszerzése után a döntőbírótság eljárása folytán visszaadja az uralmat felette, „prout in ipsius domini regis Polonie litteris super hoc confectis plenius continetur”. Ezek szerint az oklevél kibocsátója kijelenti Luxemburgi Jánosnak, hogy lemond a háborús károk fejében neki járó jóvátételről és kötelezi magát, hogy azért a jövőben sem fog eljárni.

A hercegi oklevél tartalmát kiegészíti Nagy Kázmér Luxemburgi Jánoshoz intézett levele, amelyben azzal a kéréssel fordul a cseh királyhoz, hogy adja vissza a Dobrznyn-vidéket Uláslónak.²⁷

Az imént ismertetett dokumentumokból fontos következtetések vonhatók le, amelyeket a következőképpen foglalhatunk össze:

1. A döntőbírák ítélete november 21-ét megelőzően ismeretes volt a felek számára.

2. Az ítéletet a felek teljességgel elfogadták és belenyugodtak.

3. Az ítélet alapjául szolgált Nagy Kázmér és Ulásló leczyca-dobrzyni herceg egyezményéhez.

4. Az említett egyeményt oklevelek formájában rögzítették, amelyek nem maradtak fenn napjainkig.

A felek által elfogadott ítélet alapján további tárgyalások folytak a lengyelek és a Lovagrend között, talán az arbiterek egyikének közvetítésével, melyeknek eredményeképpen konkretizálták egy későbbi békeszerződés feltételeit. Nem kizárt, hogy előkészítették egy majdani egyezmény alapdokumentumait. Az okmányok végső írásbafoglalását bizonyára a felek következő találkozására halasztották. Ismeretes Luxemburgi Jánosnak 1335. december 3-án a nagymesterhez intézett levele, amelyben közli, hogy Nagy Kázmér kötelezte magát egy sor oklevél kiállítására – „rex Polonie tenetur et debet vobis dare literas”.²⁸ A levél további részében értesülünk arról, hogy konkrétan milyen okmányokról volt szó. Íme, a Visegrádon hozott határozatnak megfelelően a király ki kellett állítson:

1. litteras renunciacionis pro se et heredibus suis super terris Culmensi et super sincera amicia.

2. litteras deprecatorias ad dominum papam, ut donationem per ipsum et suos predecesores super terris Culmensi et Pomeranensi vobis et ordini factum suis dignetur literis confirmare.

3. suas litteras et obtinere ... litteras ab episcopis aliisque personis ecclesiasticis et secularibus quibuscumque, quod de dampnis eis in guerra preterita per vos et vestros illatis nulam sumant vindicatum nec vos impetant in iudicio spirizuali vel seculari.

4. ordinare litteras regis Ungarie renunciacionis super dictis terris Culmensi et Pomeranensi pro se et heredibus suis, cum habeat sororem ipsius regis Polonie.

A Lovagrend számára kiállítandó oklevelekeñ kívül az arbiterek kötelezték magukat, hogy kiadnak együttesen „litteras testimoniales super renunciacione predicta regis Polonie et concordia inter vos ordinata” – írja Luxemburgi János a levél befejezéséeként.

Nagy Kázmér annak ellenére, hogy az arbiterek döntését hátrányosnak ítélte, megértette a politikai realitásokat, és nem keresett kibúvót elfogadása alól. Az ítélet elfogadását külön dokumentumban erősítette meg, amelyet a Lovagrend számára 1336. május 26-án állított ki.²⁹ A király pozícióit erősítette volna a pápai ítélszék kedvező döntése. Ebben a helyzetben nem maradt más lehetőség, mint halogatni a végleges dokumentumok kiállítását. Ez azonban nem hozta meg a várt eredményt. Az 1337. évi inowrocklawi tárgyalások, és hasonlóképpen az 1343-as békeszerződés is a visegrádi döntő-

bírói ítéletre hivatkozik, amely a Lengyelország és a Lovagrend közötti tartós békeszerződés alapjává lett.³⁰

3.

A visegrádi királytalálkozó már csak Nagy Kázmér és a Luxemburgok jelenléte okán is a trencsényi találkozó után megszakadt cseh–lengyel tárgyalások felújításához kellett hogy vezessen. A cseh–lengyel tanácskozásokat általában a kongresszus fontos részének tartják, a Nagy Kázmér által elért eredményeket pedig a lengyel diplomácia nagy sikerének.³¹ Nem szabad azonban ezeket a tárgyalásokat elkülöníteni a találkozó fő céljától és a cseh–lengyel viszonyok teljességétől. A visegrádi tanácskozások lényege a trencsényi egyezmény feltételeinek újratárgyalása volt de facto, amely egyezményt Nagy Kázmér a Luxemburgokkal ellentétben nem tartott be.

A király nehéz helyzetének megértéséhez Visegrádon vissza kell térnünk az 1335-ös augusztusi trencsényi tanácskozáshoz. Ez a találkozó a Luxemburgokkal ugyanez év májusában kötött fegyverszünet eredményeként jött létre.³² Nagy Kázmér Magyarországra küldte a kislengyelországi királyi meghatalmazással ellátott küldöttségét. Követeit felhatalmazta a békekötésre „super ducatibus et terris regni Polonie ac ipso regno”, azzal a fenntartással, hogy követeinek a magyar király tanácsai szerint kell eljárniuk, aki tulajdonképpen közvetítő volt a tárgyaláson. A követeknek jogában állt 30 ezer ezüstmárka értékben anyagi kötelezettséget vállalni a király nevében. Ezen kívül átvehettek uralkodójuk nevében a Lengyel Királyság földeijéről, hatalmáról és címeiről való lemondást tartalmazó bármiféle okmányt.³³

A meghatalmazásból kiviláglik, hogy a tanácskozás tárgyat a cseh uralkodóknak a Lengyel Királyságra vonatkozó jogcímei képezték. Legutóbb Bronislaw Nowacki mutatta ki meggyőzően, hogy a Luxemburgok igénye a lengyel királyi címre a korabeli nemzetközi normák és a feudális monarchia rendszerében legális jellegű volt.³⁴ A fent idézett szerző rámutatott, hogy az említett trónigény általános érvényű volt legalább 1327-ig, és magába foglalta II. Vencel teljes örökségét. Ennek megvalósítása azonban akadályokba ütközött és végső kudarcba fulladt a cseh király sikertelen krakkói hadjárata folytán, illetve a Lokietek Ulászló hatalmát megvédeni kész Anjouk diplomáciai intervenciója révén.³⁵ Luxemburgi János ettől kezdve Nagylengyelországra korlátozta II. Vencel öröksége alapján formált igényeit, új államjogi realitást alkotva ezzel Közép-Európába, hiszen a feudális jog rendszerét alkalmazta az államközi viszonyokra. A trónigény alátámasztására a cseh kancellária propaganda céllal új címet alkotott Lokietek Ulászló számára – „rex Cracovie”. Ez a titulus szerepel következetesen a csehek historiográfiai és okleveles forrásaiban egyaránt 1329-től kezdve.³⁶ A Lovagrend számára 1329. március 12-én küldött levelében a cseh király konkretizálja követeléseit. Kijelenti, hogy szerződést köt „contra ipsum regem Cracovie... quod regnum terras alias Polonie, ad nos iure hereditario pertinens vi occupat.”³⁷ Az öt Nagylengyelországban megillető királyi jogcímeik használatával lemondott Pomerániáról a Lovagrend javára.³⁸ A Luxemburgok trónigénye nem szűnt meg Lokietek Ulászló halálával, csupán utódjának címezték

ezután. A nézeteltérés tárgya továbbra is Nagylengyelország maradt. Így értelmezte azt morva Károly is, aki a következőképpen ír „Önéletrajzában” a visegrádi találkozóóról: – „fecit idem rex Carolus pacem inter patrem nostrum et Cracovie regem ita quod renunciaret pater noster iuri sibi debito in Inferiori Polonia”.³⁹

Így hát Trencsénben is, és Visegrádon egyaránt a tanácskozások tárgya kellett legyen a Luxemburgok joga Nagylengyelországra, illetve annak átruházása Nagy Kázmérra. Nem volt tehát ez tisztán elméleti kérdés, és mit sem számított az a tény, hogy Csehország uralkodója nem gyakorolta a hatalmat Nagylengyelországban. Jogait nemzetközi fórum ismerte el, ami a politikai zsarolás eleme lehetett Nagy Kázmérral szemben, különösen a Német Lovagrenddel folytatott politikájában. A Luxemburgok lemondása jogaikról kérdésessé tette Pomeránia átadását a Lovagrendnek, mint a lengyel király jogcímén történt adományt. Ezen jogok átruházása Nagy Kázmérra ugyanis megerősítette a király jogait az elfoglalt Pomerániára, legalábbis a nemzetközi fórumon, ahol akceptálták a megürült feudális hűbértokból eredő jogcímekeket.⁴⁰

A király felhatalmazta Trencsénbe igyekvő megbízottait anyagi kötelezettség vállalására a Luxemburgokkal szemben 30 ezer ezüstmárka erejéig. Nem tudni, ki lépett fel a javaslattal, hogy a vitát eképpen oldják meg, a lengyel fél vagy Károly morva őrgróf Szandomirban tartózkodó megbízottai, akik jól ismerték a cseh uralkodók nehéz anyagi helyzetét. A trencsényi tárgyalások előestéjén Luxemburgi János rendkívül nehéz anyagi helyzetben volt. Nem elég, hogy amúgy is pénzzavarral küzdött, de még a Wittelsbachok elleni háborús készülődéséhez is szüksége volt anyagiakra.⁴¹ Ugyanakkor nem lehetett biztos Lengyelország és Magyarország álláspontjában. A királyi küldöttség kivételesen előnyös helyzetbe került Trencsénben. A Luxemburgoknak egyaránt szüksége volt pénzre, ahogyan a Nagy Kázmérral való szövetségre is, de legalábbis a lengyel semlegességre. Tisztában kellett lenniük azzal is, hogy a király egyidejűleg tárgyalásokat folytat a brandenburgi őrgróffal.⁴²

A magyar közvetítéssel folyó trencsényi tárgyalások néhány okmány megszerkesztésével értek véget, amelyek közül legalább négy pecsétes oklevél formát nyert. Sajnos nem áll rendelkezésünkre mindegyik, mivel csak Nagy Kázmér megbízottainak két dokumentuma maradt fenn.⁴³ A cseh fél ezeket a leendő egyezmény bevezető dokumentumaiként kezelte. A végleges dokumentumot Nagy Kázmérnak kellett kiállítania egy pontosan megjelölt határidőig, amint erre a megbízottak köteleességet vállaltak a király nevében. A megbízottak említett dokumentumaiból kiderül, hogy a Luxemburgok, meg sem várva a király végleges oklevelét kiállították sajátjukat, amelyben „sponte et libere renunciaverint omni iuri, actioni, exceptioni, proprietati, dominio ac titulo regni Polonie eis in eo competentibus sub poena excommunicationis... prout in aliis litteris plenius continetur”. A fenti renúnciáció azonban nem tartalmazza azokat az egykori piast állam részét alkotó hercegségeket, amelyeknek uralkodói már hűbéresküti tettek a Luxemburgoknak, s ezzel államszövetséget alkottak velük. A cseh kötelezettségekhez hasonlóknak kellett lenniük Nagy Kázmér kötelezettségeinek is. Ezekben a lengyel király el

kellett ismerje a csehek befolyását Sziléziában és Mazóviába, és garantálnia kellett, hogy sem politikai, sem katonai akcióba nem kezd a Luxemburgok hűbéreseivel szemben.

A Trencsénben megszerkesztett dokumentumok Luxemburgi Jánosnál maradtak a szerződés ratifikálásának időpontjáig. Annak ellenére, hogy a szerződés nem lépett életbe, a cseh fél teljesítette vállalt kötelezettségeit, s ettől kezdve hivatalos titulátúrájában elhagyta a Lengyelország királya címet.⁴⁴

A trencsényi találkozó eredményeit a historiográfia általában negatívan értékeli, a királyi diplomaták rovására írva, hogy uralkodójuk nevében lemondtak Szilézia és a mazóviai hercegségek jogáról. Ezt a hibát csak Nagy Kázmér hozhatta helyre Visegrádon.⁴⁵ Senki sem tette fel azonban a kérdést, hogy a lengyel király felsőbbbsége ilyen jogokon alapult a részint 1327-ig, részint 1329-ig szuverén sziléziai és mazóviai hercegségeket illetően. Ezt a problémát annak idején Roman Grodecki fedte fel, aki azt írja: „talán hipotetikus örökösödési jogról volt szó, amellyel Nagy Kázmér mint Piast-házi uralkodó élhetett a Piast dinasztiából származó összes herceg öröksége kapcsán”. A továbbiakban viszont hozzáteszi a szerző, hogy a király a hercegségekkel való viszonyában „nem igyekezett felsőbbbsége jogait gyakorolni, amazok pedig nem ismerték el”.⁴⁶

Úgy tűnik, hogy a trencsényi találkozó eredményeit, amelyek jelentősen befolyásolták a visegrádi kongresszus kimenetelét is, a Luxemburgok akkori politikai helyzete szempontjából kell megítélni. Már szó volt róla, hogy rendkívül szorult helyzetben voltak. Nem elegendő, hogy politikailag elszigetelődtek – tekintettel a háborúra a császári koalíció ellen, amelynek Lengyelország is részese volt –, de még pénzre is okvetlenül szükségük volt. Nem láthatták előre azt sem, hogy miként viszonyul Lengyelország királya a Luxemburgok sziléziai hűbéreseihez. Számoltak egy esetleges sziléziai lengyel diverzió lehetőségével is. Már az 1335 májusi fegyverszüneti egyezményben aránytalanul sok helyet szenteltek a lengyel–sziléziai határ biztosításának.⁴⁷ Végül a lengyel–magyar szövetséget sem lehetett semmibe venniük, különös tekintettel a Karintiáért folyó vitára, amelyben az Anjouk kulcsszerepet játszhattak.

Az előzőekben jelzett tények úgy tűnik, hogy a királyi megbízottak jobb feltételeket teremtettek, mint az a királytól kapott jogosítványok alapján várható volt. Sikerült kialakadniuk az európai status quo szerződéses garanciát, a Luxemburgok lemondását a lengyel királyi címről, anélkül, hogy a kincstárat megfosztották volna 30 ezer ezüstmárkától. A Lokietek Ulászló régi tanácsadóiból álló vezető politikai körök teljesen tisztában voltak azzal, hogy a területi revindikációra semmi esély nincsen Sziléziában vagy Mazóviában. Ez csupán háborút robbanthatna ki a Luxemburgokkal, akik kénytelenek volnának fellépni hűbéreseik védelmében.

A szakirodalomban általánosan elfogadott, hogy Nagy Kázmér nem akceptálta a trencsényi egyezmény feltételeit, és nem állította ki a megfelelő oklevelet, mert amint Jerzy Wyrozumski írja „mindennek ellenére olyan feltételek voltak ezek, amelyeket Nagy Kázmér nem akart elfogadni, de legalábbis nem kellett elfogadnia, tekintettel az eléggé kedvező politikai viszonyokra”.⁴⁸ Ezt a véleményt csak egy dologgal lehet kiegészíteni. A kedvező politikai vi-

szonyok egy héttel a trencsényi találkozó után megszűntek. Szeptember elején Visegrádon sor került a Luxemburgok és az Anjouk találkozására, amelynek eredményeként 1335. szeptember 3-án szövetségi szerződést kötöttek. Károly Róbert magyar király és fia, Lajos kijelentették a Luxemburgoknak, hogy szövetségre lépnek velük bárki ellen Róbert szicíliai király és Nagy Kázmér lengyel király kivételével. A határozatban részletesen rögzítették a szövetség feltételeit. Az Anjouk kötelezték magukat a fegyveres segítségnyújtásra Csehországnak, amennyiben annak birtokait bárki részéről támadás érné. Természetesen ez Nagy Kázmérra is vonatkozott, hiszen az egyezmény itt semmilyen kivételt nem tett. A továbbiakban az Anjouk kötelezettséget vállaltak, hogy nem bocsátkoznak semmiféle tárgyalásba Ottó és Albrecht Habsburg hercegekkel, mi több, bejelentették Magyarország hadbalépését a Luxemburgok oldalán a Karintiaért folyó háborúban.⁴⁹ Óriási jelentőségű volt ez a szerződés a veszélyes helyzetben levő Luxemburgok számára, akiknek Magyarország segítségével sikerült végképp kibontakozniuk politikai elszigeteltségükből. A Magyarországgal létrejött szövetség révén megszilárdíthatták Nagy Kázmérral szemben elfoglalt álláspontjukat, aki ezzel az anjou-luxemburgi diplomáciai játszma tárgyává vált. Nem kellett sokáig várni a következményekre. Ugyanez év – 1335 – szeptemberében a császár elleni hadjáratra összegyűlt hadsereget felhasználván kísérletet tettek a Luxemburgok az egyelőre még független – a swidnicai ágól származó – sziléziai uralkodók leigázására. Morva Károly személyesen vett részt a Ziebica-i Bolko elleni hadjáratban.⁵⁰ Nagy Kázmér a cseh katonai akciókkal szemben megőrizte teljes semlegességét. Vajon ebben a helyzetben érdekében állt még a Luxemburgoknak a trencsényi egyezmény ratifikálására? Vajon szükségük volt még a király oklevelére, amelyben elismeri sziléziai befolyásukat?

Lehetetlen egyértelmű választ adni ezekre a kérdésekre, de nem feltenni sem lehet.

Abból, amit a fentiekben előadtam, egyértelműen kiviláglik, hogy a visegrádi királytalálkozóra Nagy Kázmér szempontjából hátrányos politikai erőviszonyok között került sor. Az ifjú király helyzete sokkal rosszabb volt, mint a megbízottaié Trencsényben. Luxemburgi János egyrészt partnere volt a diplomáciai tárgyalásokon, másrészt az államok közötti nézeteltérés eldöntésére hivatott arbiter. Károly Róbert szintén kettős szerepben lépett fel; döntőbíróként és közvetítőként. Ezek – a kedvezőtlen körülmények összejátszása folytán kialakult – feltételek döntően estek latba a találkozó lefolyását és az elért eredményeket illetően egyaránt.

A cseh–lengyel tárgyalások a békeszerződés, valamint további egyezmények megkötésével zárultak. Végeredményben a következő dokumentumokat állította ki a lengyel fél:

1. békeszerződés – november 19.⁵¹
2. házassági szerződés a király leánya és Luxemburgi János unokája között – november 19.⁵²
3. Boleslawiec várára vonatkozó oklevél – november 19.⁵³
4. a király és jótállói oklevele Luxemburgi Jánosnak fizetendő 20 ezer ezüstárkáról – november 22.⁵⁴

A fentiekben felsoroltakon kívül a király kiadott még egy dokumentu-

mot, amelyben személyes kéréssel fordul a cseh királyhoz, hogy az adja vissza leczycai Uláslónak a Dobrzyn-vidéket. Ezt a november 23-án kiállított levelet nem tekinthetjük szerződéses dokumentumnak. Magánjellegéről árulkodik, hogy kiállítója a titkospecsétet használta.⁵⁵

A fenti lengyel dokumentumoknak cseh megfelelőjük (reverzálisuk) is kellett hogy legyen, amelyeket Luxemburgi János és morva Károly állítottak ki. Feltételezem, hogy az első három fentebb említett királyi oklevélhez szerkesztettek ilyen dokumentumokat. A lengyel félnek ugyanis rendelkeznie kellett a békeszerződés Luxemburgi János által kiállított példányával, a tervezett házasságkötésről szóló kötelezvénnel, valamint az írásbeli kötelezettségvállalással a boleslawieci vár lerombolását illetően. Azonban a király és jótállói dokumentumainak reverzálisai valószínűleg a Luxemburgok trencsényi kötelezvényei voltak. Ezeket a dokumentumokat még a király és jótállói oklevélnek kiállítása előtt adták át a közvetítőnek, Károly Róbertnek, mivel a magyar király november 19-én kiadott dokumentumában már szerepelnek.⁵⁶ Nála kellett maradniuk egészen addig, míg Nagy Kázmér a Luxemburgokkal szembeni anyagi kötelezettségének eleget nem tesz a királyi címek megváltásával kapcsolatban. Tudniillik éppen ellenkező politikai helyzetben tértek vissza a lengyel királyi titulus Luxemburgoktól való megváltásának régi koncepciójához. Úgy tűnik, ez a megoldás sokkal előnyösebb volt a cseh uralkodók számára, mint a királynak. Az új politikai helyzetben Luxemburgi Jánosnak nem volt szüksége arra, hogy Nagy Kázmér minél hamarabb elismerje jogait a meghódított hercegségekre. Ezt a kérdést Visegrádon valószínűleg még csak nem is érintették. A király talán hallgatólagosan belenyugodott a dolgok állásába. A Boleslawiec várát érintő királyi dokumentum nagyon határozottan elkülöníti a regnum Polonie és a ducatus Silesie birtokaihoz tartozó bona et possessiones.⁵⁷ Közvetlenül a kongresszus befejezése előtt érkezett hír VI. Henrik, a boroszlói Piastok utolsó leszármazottja haláláról (1335. nov. 24-én halt meg), mire a cseh király Sziléziába küldte fiát, Morva Károlyt, hogy birtokba vegye a hercegséget és a cseh koronához csatolja azt.⁵⁸ Lengyel ellenlépésnek nyomát sem látjuk.

Figyelemre méltó a visegrádi találkozón kiadott oklevelek kronológiája. Legelső a békeszerződés, s azt követi a királyi címek kérdése. A békeszerződéssel egyidőben zajlott le a döntőbírótság ítéletének szóbeli kihirdetése, amelyet Nagy Kázmér elfogadott. Mindez megfosztotta Kázmért bármiféle politikai manőver lehetőségétől. Tekintettel az Anjouk és a Luxemburgok egyező magatartására ez egyáltalán nem látszott reálisnak. A király egyedül a titulusai megváltása fejében a Luxemburgoknak fizetendő összeg nagyságáról folytathatott egyezkedést. Ebben a konkrét esetben nem kárhoztatható Nagy Kázmér azzal, hogy a Visegrádon a trencsényi találkozó határozataihoz képest összességében hátrányos eredményre jutott. Feltételezem ugyanis, hogy a Luxemburgoknak nem állt már érdekükben a lengyel királlyal augusztusban kötött szerződések ratifikálása, hanem a lengyel királyi címekről való lemondásért járó anyagi rekompenzácót tartották szem előtt.

A visegrádi kongresszus jelentősége azonban túlmutat a konkrét határozatokon. Hiszen a találkozó lehetővé tette Nagy Kázmér számára, hogy kiszabadítsa monarchiáját a politikai elszigeteltségből Közép-Európában, és a

lehetőségekhez mérten egyenrangú partnerként kapcsolódjék be az európai diplomáciába. Mindezt a Luxemburgokkal kötött megállapodásna köszönhetette, akik az európai politika vezető erejévé növekedtek. A Pomeránia ügyében hozott ítélet elfogadása tanúsította, hogy Nagy Kázmér és tanácsadói készek elismerni és akceptálni a nemzetköz konfliktusok diplomáciai tárgyalások útján történő megoldásának általánosan elfogadott normáit.

Jegyzetek

1. A politikai események áttekintését megtaláljuk: Dabrowski, J. *Dzieje: Polski sredniowiecznej*, Kraków 1926, II. köt., 6–11.; J. Wyrozumski: *Kazimierz Wielki*, Wrocław 1982, 14.
2. Lenick, J.: *Kongres wyszehradzki w r. 1335*, *Przewodnik Naukowy i Literacki*, R. 12/1884/, 177–184, 247–271, 356–366.
3. Ludevig, J. P.: *Reliquiae manuscriptorum omni aevi diplomatum ac monumentorum ineditorum adhuc, Francofurti et Lipsiae 1723*, II. köt.
4. Bauer, O.: *Poznamky k mikrovym smlouvam z roku 1335*, in: *Sbornik prací venovaných prof. dru Gustavu Friedrichovi*, Praha 1391, 15–18.
5. Dobrowski, J.: *Dzieje Polski*, 15.
6. Uo: *Ostatnie lata Ludwika Wielkiego*, Kraków 1918, 84–85.
7. Halecki, O.: *Kazimierz Wielki*, in: *Historia polityczna Polski*, 1. rész *Wiekii srednie*. *Encyklopedia Polska PAU*, Kraków (1920), 319.
8. Kaczmarczyk, Z.: *Polska czasów Kazimierza Wielkiego*, Kraków 1964, 26–27.
9. Wyrozumski, J.: *op. cit.*, 54–55.
10. Grodecki, R.: *Rozstanie sie Slaska z Polska w XIV wieku*, Katowice 1938, 63.
11. A középkori arbitrázs problémáját teszi világossá Nowak, Z. H. művének első fejezetében: *Miedzynarodowe procesy polubowe jako narzedzie polityki Zygmunta Luksemburskiego w północnej i srodkowej Europie (1412–1424)*, Torun 1981, 8–22.
12. Nowak, Z. H.: *op. cit.*, 19.
13. *Codex diplomaticus et epistolaris Moravie*, ed. Ritter, R. v. Chlumecky, Chytil, J. Brun 1985, VII. köt. nr 81 (a továbbiakban *Cod. Mor.*)
14. a lengyel panasztétel datálásáról lásd: Chłopocka, H.: *Galhard de Carceribus i jego rola w sporze polsko-krzyzackim w XIV w.*, in: *Europa – Slowianszczyzna – Polska*, Poznan 1970, 141.
15. vö. *Preussisches Urkundenbuch*, ed. Hein, M., Bd. III nr. 11, 12, 13, 14, 15, 16. Lásd még *Die Berichte der Generalprokuratoren des Deutschen Ordens an der Kurie*, hrsg. Forstreuter, K., 1. köt., Göttingen 1961, nr. 93.
16. PUB III nr. 23
17. PUB III nr. 24
18. ...*pro memoratis magistro genrali, preceptoribus et univerisitate fratrum cruciferorum dicte domus Theutonice fratre Herrico Rutheno provinciale eiusdem ordinis de terra Culmensi, Marcardo de Sparrenbergh Turunensi, Conrado Brunyeshem Svenchensi dictis ordinis commendatores*. PUB III nr. 32.

19. A félreértés abból eredet, hogy a Lites jeles kiadója, Ignacy Zakrzewski a majdani egyezmény publikálása során elhagyta a bevezető formulát (vö. Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum, ed. altera, I. köt., Poznan 1890, nr. 21) és „a Német Lovagrend visegrádi kongresszusra küldött megbízottainak instrukciói 1335-ben” címmel látta el. A teljes szöveget kiadta: Hein, M., PUB III nr. 32.
20. Az oklevélmintákról lásd Bresslau, H.: Handbuch der Urkunden Lehre für Deutschland und Italien, Bd. 2, Berlin 1968, 282.
21. lásd a kiadói jegyzetet PUB III nr. 27.
22. Az efféle meghatározások határozott jogi tartalmakat jelöltek. Vö. Korányi, K., Ze studiów nad międzynarodowymi traktatami w średniowieczu, Lwów 1936, 51.
23. Vö. PUB III nr. 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103.
24. Az eredeti, Praga, Statni Ustredni Archiv, Archiv Ceske Koruny, nr. 169 perg. jó állapotban 270x160 25 mm, pergamencsíkra felfüggesztve Ulászló keczycai herceg pecsétje (Piekosinski, Pieczecie, nr 412). Az oklevél keltezés: Datum in Alto Castro, feria tertia post diem beate Elyzabeth proxima, anno domini MCCC tricesimo tercio (sic!). A keltezésben nyilvánvaló a tévedés. Vö. PUB III nr. 30.
25. Spevacek, J.: Vyznamni notari diplomate prvnych Lucemburku v Cechach, Ceskoslovensky Casopis Historicky, R. 21(1973), 730.
26. Vö. 24. sz. jegyz. Az oklevelet bevezették a cseh királyi levéltár kópiatárába, az ún. Rudnick kópiatárba (Zitenice, oddz. arch. panstwowego w Litomierzycach, VI F, b 5, 546)
27. Az oklevél eredetije, Praga, Statni Ustredni Archiv, Archiv Ceske Koruny, nr. 170. Jó állapotú pergamen 305x105 40 mm, pergamencsíkron Nagy Kázmér titkos pecsétje (Piekosinski, Pieczecie, nr. 379). Kiadja PUB III nr. 31
28. A Berlin-Dahlemben őrzött eredeti kiadása PUB III nr. 33. Ugyane levél publikációja: Lites (t. I nr. 24) egy XV. századi német fordítás pontatlan másolata alapján.
29. PUB III nr. 64
30. Vö. a visegrádi ítélet PUB III nr. 32, az inowrockawi szerződés fő dokumentumával 1337-ből, PUB III nr. 97 és a kaliszi egyezmény fő dokumentumával PUB III nr. 567. Szándékosan mellőzöm itt e dokumentumok elemzését, mivel ez megtörténik majd a „Traktat pokoljowy Kazimierza Wielkiego z Zakonem krzyzackim z roku 1343” c. tanulmányban. Itt csak a visegrádi ítélet jogi aspektusait vizsgálom részletesebben, illetve tisztázom „az arbiterek szentenciájában említett örökös alamizsna” problémáját.
31. Vö. Kaczmarczyk, Z.: Polska czasów Kazimierza Wielkiego, 27.
32. Cod. Mor. VII nr. 60.; Szczur, S., Traktaty miedzypanstwowe Polski Piastowskiej, Kraków 1990, 59.
33. Ludevig, Rel. Man V, s. 585, nr. 69.
34. Nowacki, B.: Czeskie roszczenia do korony w Polsce w latach 1290–1335, Poznan 1987, 75.
35. Vö. Dabrowski, J.: Dzieje polityczne Slaska w latach 1290–1402, in: Historia Slaska od czasów najdawniejszych do roku 1400, I. köt. szerk. Kutrzeba, S., Kraków 1933, 371.; lásd még Klodzinski, A.: W obozie cesarskim (1331–1332), Przegląd Polski, 153. sz. (1904), 296.
36. Nowacki, B.: op. cit., 110.
37. Kodeks Dyplomatyczny Wielkopolski, wyd. (Zakrzewski, I.), 2. köt., Poznan 1878, nr. 1097.

38. PUB II nr. 638, 639.
39. Vita Caroli Quarti, Praha 1979, 76.
40. Másképp látja a kérdést Nowacki, B.: op. cit., 110., 140. jegyz., ahol azt írja: „e földek jogáról (ti. Pomerániáról – S. Sz.) Luxemburgi János feleségével, Erzsébettel együtt már 1329-ben lemondott a Lovagrend javára. Ez a jogi körülmény lehetetlenné tette a Luxemburgok számára, hogy Nagy Kázmér javára mondjanak le Pomerániáról.” Érdemes azonban felfigyelni arra a tényre, hogy a Lovagrend 1335 őszén lépett fel először azzal az igénnyel, hogy a lengyel uralkodó mondjon le Pomerániáról, vagyis a visegrádi találkozóra való felkészülés idején, amikor már ismerték a trencsényi határozatnak a lengyel királyi címekre vonatkozó döntését. Elgondolkodtató, hogy korábban nem léptek fel a lemondás igényével, megelégedvén Luxemburgi János adományozásával.
41. Lásd. Gladkiewicz, R.: Karol Luksemburski jako margrabia Moraw a Polska in: Acta Universitatis Wratislaviensis. Historia 23 (1974), 95–96. Spevacek, J., Kral diplomat. (Jan Lucembursky 1296–1346), Praha 1982, 220.
42. A lengyel–brandenbugi tárgyalásokról és nemzetközi aspektusairól lásd Zajackowski, S.: Polska a Wittelsbachowie w pierwszej polowie XIV wieku, in: Prace historyczne w 30-lecie dzialalnosci profesorskiej Stanislawo Zakrzewskiego, Lwów 1934, 83.
43. Lehns und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelen Fürstentümer im Mittelalter hrsg. Grunhagen, C., und Markgraf, H., Leipzig 1883 Theil 1, nr. 1. A másik, nem publikált oklevél szerepel Rudnicki másolatgyűjteményében. Vö. 26. sz. jegyz.
44. Regesta Bohemiae et Moraviae, ed. Emler, J., IV. köt. nr. 199, 200, 201, 205, 206.
44. Dabrowski, J.: Dzieje polityczne Slaska, 415–416.; Grodecki, R.: Rozstanie sie Slaska, 58.
46. Grodecki, R.: op. cit., 57.
47. Cod. Morav. VII nr. 60.
48. Wyrozumski, J.: Kazimierz Wielki, 52.
49. Csak Károly Róbert magyar király okleveléből ismeretesek a kötelezettségvállalások (Cod. Morav. VII nr. 81.)
50. Gladkiewicz, R.: op. cit. 98.
51. Az eredeti, Praga, Statni Ustredni Archiv, Archiv Ceske Koruny, nr. 168. Jó állapotú pergamen, 490x225 35 mm. Zöld selyemzsinóron Nagy Kázmér felségpecsétje természetes színű viaszba nyomva (Piekosinski, Pieczecie, nr. 377), a pecsét hátoldalán Nagy Kázmér titkospecsétjének lenyomata mint contrasigillum (Piekosinski, Pieczecie, nr. 379). A könyvjelző jobb felső sarkán a cseh kancellária egykorú feljegyzése: „ponatur ad compromissa”. In dorso: „liga regum Polonie et Boemiae”. Kiadja Cod. Morav. VII. nr. 91.
52. Az eredeti nincs meg. Az oklevél egyedül Rudnicki másolatgyűjteményéből és néhány későbbiből ismeretes. Kiadja Cod. Morav. VII. nr. 90.
53. Az eredeti már nincsen meg. Az oklevél csak Rudnicki és Nosticki másolatgyűjteményéből ismeretes (Biblioteka Muzeum Narodowego w Pradze, Ms a 27, k. 247). Ismeretlen másolat alapján publikálta J. P. Ludevig, Rel. Man. V, 588 nr.
54. Az eredeti, Wrocław, Wojewódzkie Archiwum Panstwowe. Archiwum miasta Wroclawia nr. 195. Jó állapotú pergamen, pergamencsíkokon 11 természetes színű viaszba nyomott pecsét függött, melyekből 8 pecsét maradt meg: 1/ Nagy Kázmér felségpecsétje (Piekosinski, Pieczecie nr. 377), 2/ Spicimir krakkói várnagy pecsétje (Piekosinski, Pieczecie nr. 394), Piotr szandomiri várnagy pecsétje (Piekosinski, Pieczecie nr. elmosódott), 4/ Warsz wojniczi várnagy pecsétje a premén teljesen

elmosódott felirattal, Rawicz címerének ábrázolásával, 5/ Msciwosz szandomiri vajda pecsétje (Piekosinski, Pieczecie nr. 375), 6/ Krzywosad krakkói kamarás pecsétje 'Topór' címer ábrázolásával, a peremén részint elmosódott felirattal: „S/IGILLUM/ CRIVOSANDONIS SUBCAM”, 7/ Henryk szandomiri kamarás pecsétje elmosódott ábrával, a peremén felirat: „S/IGILLUM/ HENRICI ... CAMERARI”, 8/ olvashatatlan pecsét. Nagy Kázmér és jótállóinak Károly kancelláriáján morva Welislaw jegyző által szerkesztett és lejegyzett oklevele. (Lásd Spevacek, J., Vyznamni notari, 722., 19. jegyz. nr. 10) Pontatlan másolat alapján, hibás keltezéssel die 12 mensis Novembris adta ki ezt az oklevelet Ludevig, J. P., (Rel. Man. V. 593–596. nr. 74), és az ő nyomán publikálták mások. Az eredeti keltezés: Datum in Wissegrado in Ungaria, anno domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto die vigesimo secundo mensis novembris. Az eredeti alapján kiadta Mosbach, A., Przyczyunki do dziejów polskich z archiwum miasta Wroclawia, Poznan 1860, 74.

55. Vö. 27. sz. jegyz.

56. Kiadja Mosbach, A.: op. cit. 73–74. (az eredeti alapján)

57. Ludevig, Rel. Man. V 588. nr. 71.

58. Gladkiewicz, R.: op. cit., 100.; Dabrowski, J.: Dzieje polityczne Slaska, 420.

STANISLAW SZCZUR

Das Königstreffen in Visegrád im Jahre 1335

Der erste Teil der Studie stellt die Beurteilung des Visegráder Königstreffens in der polnischen Forschung dar. Nach einem kurzen Überblick des Charakters des königstreffens und des Begriffes „Friedensrichters“ wird die Kontaktaufnahme Polens und des Deutschen Ritterordens, der Marienburger Friedensplan, die Festlegung des Termins für das Visegráder Königstreffen und die Vorbereitung der einzelnen Parteien für die Verhandlungen, sowie der Ablauf und das Ergebnis der konkreten Verhandlungen rekonstruiert. Der zweite Teil behandelt die nach dem Trentschiner Treffen im August 1335 unterbrochenen böhmisch-polnischen diplomatischen Verhandlungen. Es werden die Ergebnisse des Treffens im August mit denen in Visegrád verglichen, und der Autor stellt fest, in Visegrád sei das Trantschiner Abkommen de facto neu besprochen. Außerdem wird die Chronologie der Verhandlungen aufgestellt, die zum Friedensvertrag mit den Luxemburgern geführt haben. Schließlich folgt eine Zusammenfassung dessen, auf welche Art und Weise die Visegráder Ergebnisse der polnischen Diplomatie die Lage Kasimirs des Großen in Mitteleuropa beeinflusst haben.

STANISLAW SZCZUR

The Royal Congress of 1335 at Visegrád

The first part of the essay describes the changes in the assessment of the royal congress at Visegrád in the literature on the subject. Having briefly surveyed the character of the royal congress and the notion of the court of arbitration, the author goes on to describe the establishment of relations between Poland and the Teutonic Order, the peace plan of Marienburg, the selection of the date of the royal congress at Visegrád and the preparation of the parties for the talks, finally reconstructing the course and the achievements of the actual negotiations. In the second half of the paper, the author surveys the Bohemian–Polish diplomatic negotiations, broken off after the meeting at Trencsén in 1335 and resumed at Visegrád. The comparison of the achievements of the August meeting and the talks at Visegrád leads to the conclusion that what happened at Visegrád was a de facto renegotiating of the Trencsény agreement. The chronology of the talks leading to the peace treaty with the Luxembourgs is also provided. As a conclusion the author describes the way the achievements of the Polish diplomacy influenced the position of Casimir the Great in Central Europe.